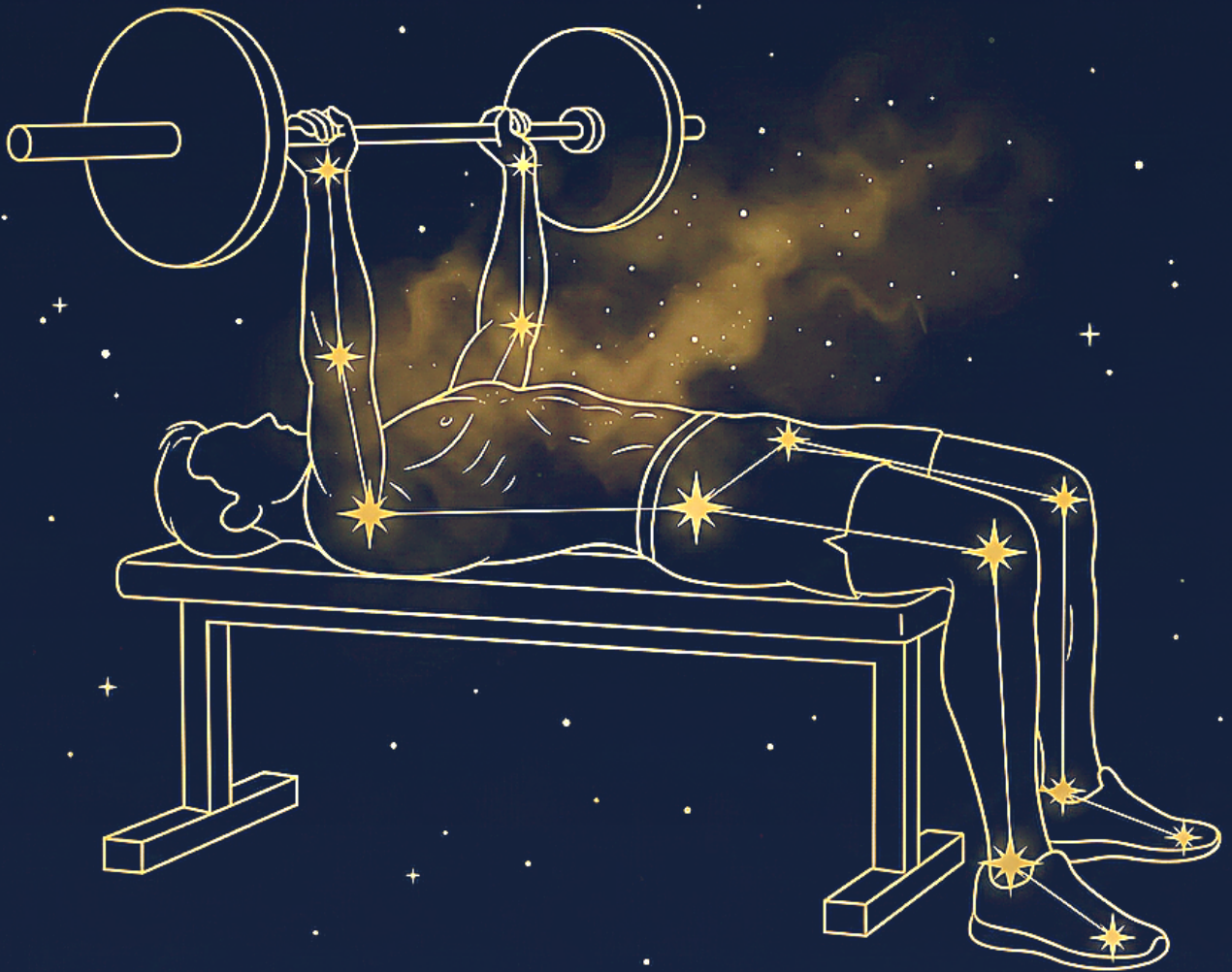

dr n. med. Ryszard Katroń

Męski Warsztat

Instrukcja obsługi ciała,
której nikt Ci nie dał

Pasterz Hormonów

KWIECIEŃ 2026

PASTERZ HORMONÓW · E-BOOK #2

Męski Warsztat

Przegląd hormonów po 30-tce
Instrukcja obsługi ciała, której nikt Ci nie dał

Autor:

dr n. med. Ryszard Katroń

lekarz specjalista endokrynolog

Redakcja: Dariusz Katroń

Pasterz Hormonów

Wydanie pierwsze — 2026

Spis Treści

- Wstęp — Silnik masz tylko jeden
- 1. Testosteron: król, który traci tron
- 2. Tarczyca: cichy sabotażysta
- 3. Kortyzol: hormon, który niszczy wszystko po kolei
- 4. Insulinooporność: epidemia, o której nikt nie mówi
- 5. Prolaktyna: hormon, który zabija testosteron
- 6. Androgeny nadnerczowe: Androstendion i DHEA-S
- 7. Wielka Tabela: co zbadać, kiedy i jak
- 8. Jak rozmawiać z lekarzem, żeby nie wyjść z niczym
- 9. Suplementacja i lifestyle: co naprawdę działa
- Zakończenie — Warsztat, nie gabinet
- Wielka Lista Badań — zabierz do lekarza
- Dołącz do Pasterza

Wstęp

Silnik masz tylko jeden

Masz 35 lat. Wstajesz rano i czujesz się jakbyś miał 55. Trening, który kiedyś robiłeś, jest teraz tylko wspomnieniem — bo po nim potrzebujesz tygodnia, żeby dojść do siebie. Libido? Gdzieś między "rzadko" a "właściwie to nie". Brzuch, którego nigdy nie miałeś — teraz jest. I to pomimo tego, że jesz "normalnie".

Byłeś u lekarza. Powiedział: "Wyniki w normie". Wróciłeś do domu z niczym.

To nie jest opowieść o chorobie. To jest opowieść o czymś, o czym nikt mężczyźnie nie mówi wprost: po 30-tce organizm mężczyzny zaczyna się zmieniać — a hormony zarządzają i informują o tej zmianie.

Ten e-book nie jest dla hipochondryków. Jest dla mężczyzn, którzy czują, że coś się zmieniło — i chcą wiedzieć dlaczego. Gabinet lekarski czasami przypomina warsztat samochodowy. Tutaj również sprawdza się poszczególne elementy, reguluje i dba. Bez strachu, bez wstydu. Tak jak z samochodem — co jakiś czas potrzebny jest przegląd, zanim nie da się jechać.

W rękę trzymasz instrukcję obsługi Ciebie, która poprowadzi Cię przez kontrolny przegląd.

Instrukcja zawiera:

- Pięć kluczowych układów hormonalnych, które decydują o tym jak się czujesz
- Konkretna badania — które zrobić, jak je interpretować, kiedy bić na alarm
- Wielką Tabelę z 16 parametrami, którą zabierzesz do lekarza
- Kalkulator HOMA-IR — online, bezpłatny, na Pasterzu:
pasterzhormonow.pl/kalkulator-mezczyzna/
- Rozmowę z lekarzem: jak mówić i o co pytać, żeby wyjść z rozwiązaniem

---

Silnik masz tylko jeden. Czas na przegląd.

Rozdział 1

Testosteron: król, który traci tron

Czym jest testosteron i dlaczego jest ważny

Testosteron to nie "hormon agresji" ani "hormon siłowni". To hormon męskiego życia. Odpowiada za energię, nastrój, libido, masę mięśniową, gęstość kości, jakość snu i zdolność koncentracji. Kiedy spada — wszystko zaczyna się po cichu zmieniać, po trochu, przez lata.

W Polsce testosteron to temat tabu — przeciętny polski mężczyzna nie oznacza poziomu testosteronu w swoim organizmie — aż do momentu gdy jego poważny niedobór powoduje poważne problemy w codziennym funkcjonowaniu. Dla odmiany w Stanach Zjednoczonych kliniki leczenia niedoboru testosteronu (TRT) to przemysł wartości miliardów dolarów.

Jak testosteron spada — i od kiedy

Testosteron zaczyna naturalnie spadać od około 30. roku życia w tempie 1–2% rocznie. To brzmi niewinnie. Ale po 10 latach to już 10–20% mniej. Po 20 latach — 20–40% mniej. I to przy normalnym, fizjologicznym starzeniu. Do tego przeciętny mężczyzna doświadcza kolejnych okoliczności, które przyczyniają się do spadku testosteronu:

- Otyłość — tkanka tłuszczowa przekształca testosteron w estrogen (enzym aromataza)
- Stres chroniczny — kortyzol hamuje produkcję testosteronu na poziomie przysadki
- Insulinooporność — zaburza oś podwzgórze–przysadka–jądra
- Niedobór snu — 5 godzin snu przez tydzień obniża testosteron o 10–15%
- Alkohol — bezpośrednio toksyczny dla komórek Leydiga produkujących testosteron
- Ksenoestrogeny — plastiki (BPA), pestycydy, kosmetyki z parabenami

Objawy niedoboru testosteronu — lista kontrolna

Zaznacz co dotyczy Ciebie:

- Zmęczenie, które nie ustępuje po odpoczynku
- Obniżone libido (od miesięcy lub lat)
- Problemy z erekcją lub jej utrzymaniem

- Przyrost tłuszczu brzuszego mimo diety
- Utrata masy mięśniowej mimo aktywności
- Trudności z koncentracją, "mgła mózgowa"
- Zmiany nastroju, drażliwość, apatia
- Problemy z zasypianiem lub płytki sen
- Wypadanie włosów (androgenne)
- Poczucie, że "coś jest nie tak"

Jeśli zaznaczyłeś 4 lub więcej — to sygnał, żeby sprawdzić hormony.

Co badać — testosteron i oś HPG

Badanie	Norma	Optymalny zakres	Uwagi
Testosteron całkowity	2,49–8,36 ng/ml	5,0–8,0 ng/ml	Rano, na czczo
Testosteron wolny	0,1–0,6 ng/ml	0,3–0,6 ng/ml	Liczy się w diagnostyce
SHBG	18,3–54,1 nmol/l	25–45 nmol/l	Wysokie SHBG = mało wolnego T
LH	1,7–8,6 IU/l	—	Ocenia przysadkę
FSH	1,5–12,4 IU/l	—	Ocenia przysadkę
Prolaktyna	4,0–15,2 ng/ml	poniżej 10	Wysokie hamuje T

Ważne: Badanie testosteronu należy robić rano (7:00–10:00), na czczo. Testosteron jest najwyższy rano — po południu może być o 30% niższy i dać fałszywy wynik.

Kiedy iść do endokrynologa

Natychmiast gdy testosteron całkowity jest poniżej 3,0 ng/ml, lub gdy objawy są silne mimo "normalnych" wartości. Pamiętaj: "norma laboratoryjna" to zakres 2,49–8,36. Mężczyzna z wynikiem 2,6 ng/ml formalnie jest "w normie", ale jego testosteron jest na poziomie 80-latka.

Rozdział 2

Tarczyca: cichy sabotażysta

Tarczyca u mężczyzny — temat pomijany

Gdy mowa o tarczycy, większość ludzi myśli o kobietach. To błąd. Choroby tarczycy dotyczą mężczyzn rzadziej, ale gdy się pojawiają — są często późno rozpoznawane, bo nikt nie szuka. Wynik? Mężczyźni z niedoczynnością tarczycy trafiają do lekarza średnio 3–4 lata po początku objawów.

Jak tarczyca wpływa na mężczyznę

Tarczyca produkuje hormony (T3, T4), które regulują tempo metabolizmu każdej komórki ciała. Gdy tarczyca pracuje za wolno (niedoczynność):

- Metabolizm zwalnia → przyrost wagi, zmęczenie
- Produkcja testosteronu maleje → libido spada
- Serce zwalnia → uczucie "ociężałości"
- Mózg pracuje wolniej → problemy z koncentracją i pamięcią
- Jelita zwalniają → zaparcia

Gdy tarczyca pracuje za szybko (nadczynność):

- Serce przyspiesza → kołatania, niepokój
- Potliwość, drżenie rąk
- Utrata wagi mimo dobrego apetytu
- Problemy z zasypianiem
- Drażliwość, nerwowość

Tarczyca a erekcja — nieoczekiwany związek

To jeden z najbardziej niedocenianych związków w medycynie. Badania kliniczne pokazują, że zarówno niedoczynność jak i nadczynność tarczycy powodują zaburzenia erekcji. Mechanizm jest wielopoziomowy:

- Niedoczynność → ↓ testosteron, ↑ prolaktyna, ↓ tlenek azotu → gorsza erekcja

- Nadczynność → zaburzenia rytmu serca, neuropatia obwodowa → gorsza erekcja

Badania Waldingera i współpracowników pokazały, że u mężczyzn z nieleczoną niedoczynnością tarczycy 64% miało zaburzenia erekcji — a po wyrównaniu TSH u większości doszło do pełnej lub częściowej poprawy bez żadnego leczenia urologicznego.

Wniosek jest prosty: zanim sięgniesz po niebieską tabletkę, sprawdź TSH.

Co badać — tarczyca

Badanie	Norma	Optymalny zakres	Uwagi
TSH	0,27–4,2 mIU/l	1,0–2,5 mIU/l	Najważniejszy skrining
fT4	10,5–22 pmol/l	15–20 pmol/l	Hormon "magazynowy"
fT3	3,5–6,5 pmol/l	4,5–6,0 pmol/l	Aktywna forma
Anty-TG	poniżej 115 IU/ml	poniżej 60	Marker choroby Hashimoto
Anty-TPO	poniżej 34 IU/ml	poniżej 20	Marker choroby Hashimoto

Tip kliniczny: TSH powyżej 2,5 u mężczyzny z objawami zmęczenia i niskim libido — zawsze warto oznaczyć fT3, fT4 i przeciwciała. "Norma" TSH do 4,2 jest kontrowersyjna — wielu endokrynologów uważa, że wartości powyżej 2,5 mogą dawać objawy charakterystyczne dla stanu niedoczynności tarczycy.

Rozdział 3

Kortyzol: hormon, który niszczy wszystko po kolei

Kortyzol — przyjaciel, który stał się wrogiem

Kortyzol to hormon stresu. W krótkich dawkach — ratuje życie (reakcja "walcz lub uciekaj"). W chronicznym nadmiarze — niszczy dosłownie wszystko:

- Hamuje produkcję testosteronu
- Powoduje insulinooporność
- Niszczy masę mięśniową
- Zaburza sen
- Obniża odporność
- Uszkadza śluzówkę jelita
- Podwyższa ciśnienie krwi

Jak wygląda wyczerpanie nadnerczy

Stres chroniczny to nie tylko "stres psychiczny". To też: przewlekłe infekcje, niedobór snu, intensywny trening bez regeneracji, dieta wysokocukrowa, przewlekłe stany zapalne. Nadnercza produkują kortyzol — gdy są przez lata przeciążone, rytm dobowy kortyzolu się spłaszcza.

Prawidłowy rytm kortyzolu:

Rano (7:00–9:00): szczyt — 15–25 µg/dl → daje energię na start dnia

Południe: umiarkowany

Wieczór/noc: niski → umożliwia zasypianie

W wyczerpaniu nadnerczy: kortyzol rano jest za niski (brak energii rano), a wieczorem może być za wysoki (nie można zasnąć). To klasyczny wzorzec "wieczornego człowieka" który wstaje jak zombie.

Co badać — kortyzol i nadnercza

Badanie	Norma	Uwagi
Kortyzol poranny (7–9 rano)	4,82–19,5 µg/dl	Optymalnie 15–20 µg/dl
DHEA-S	80–560 µg/dl (wiek-zależne)	Prekursor testosteronu z nadnerczy
Profil dobowy kortyzolu (ślina)	rytm szczyt–dół	Najdokładniejszy, ale droższy

Sygnal alarmowy: Kortyzol poranny poniżej 10 µg/dl przy objawach przewlekłego zmęczenia i braku energii rano — wymaga dalszej diagnostyki (test stymulacji ACTH, profil dobowy).

Rozdział 4

Insulinooporność: epidemia, o której nikt nie mówi

Insulinooporność — co to jest naprawdę

Insulinooporność to stan, w którym komórki ciała przestają "słyszeć" insulinę. Trzustka produkuje coraz więcej insuliny, żeby utrzymać prawidłowy poziom glukozy. Na zewnątrz — glukoza jest "normalna". W środku — trwa cicha katastrofa metaboliczna.

Kluczowe zdanie: Można mieć insulinooporność z PRAWIDŁOWĄ glukozą. Dlatego samo badanie glukozy nic nie mówi.

Insulinooporność u mężczyzny — gdzie to widać

- Tłuszcz brzuszny (szczególnie głęboki, trzewny) — mimo "normalnej" wagi
- Niskie HDL cholesterol
- Wysokie trójglicerydy
- Zmęczenie po posiłkach (szczególnie węglowodanowych)
- Napady głodu 2–3 godziny po jedzeniu
- Niskie SHBG — bezpośredni marker insulinooporności
- Niski testosteron — insulina hamuje oś HPG

HOMA-IR — jak policzyć insulinooporność

$$\text{HOMA-IR} = (\text{Glukoza [mg/dl]} \times \text{Insulina [\mu\text{IU/ml}]}) \div 405$$

Wynik HOMA-IR	Interpretacja
poniżej 1,0	Optymalna wrażliwość na insulinę
1,0–2,0	Normalna wrażliwość

Wynik HOMA-IR	Interpretacja
2,0–2,9	Wczesna insulinooporność
3,0–5,0	Umiarkowana insulinooporność
powyżej 5,0	Ciężka insulinooporność

Kalkulator HOMA-IR dostępny online: Nie musisz liczyć ręcznie. Na Pasterzu Hormonów działa bezpłatny kalkulator: pasterzhormonow.pl/kalkulator-mezczyzna/ — wpisujesz glukozę i insulinę, dostajesz wynik z interpretacją w 10 sekund.

Co badać — insulinooporność

Badanie	Norma	Uwagi
Glukoza na czczo	70–99 mg/dl	Poniżej 90 optymalne
Insulina na czczo	2,6–24,9 μ U/ml	Optymalna poniżej 10
HOMA-IR (wyliczony)	poniżej 2,0	Kalkulator na Pasterzu
HbA1c	4,0–6,0%	Poniżej 5,5% optymalne
Trójglicerydy	poniżej 150 mg/dl	Marker IR gdy powyżej 150
HDL	powyżej 40 mg/dl	Niskie HDL = sygnał IR

Rozdział 5

Prolaktyna: hormon, który zabija testosteron

Czym jest prolaktyna u mężczyzny

Prolaktyna to hormon kojarzony z kobiecością i karmieniem piersią. U mężczyzny jest wydzielana w małych ilościach — i tak powinno pozostać. Gdy jej poziom rośnie, dzieje się coś nieprzyjemnego: prolaktyna bezpośrednio hamuje wydzielanie GnRH z podwzgórza, co zatrzymuje całą oś hormonalną.

Skutki wysokiej prolaktyny u mężczyzny:

- Drastyczny spadek testosteronu
- Zaburzenia erekcji i libido
- Ginekomastia (powiększenie gruczołu piersiowego)
- Bezpłodność (zaburzenia spermatogenezy)
- Bóle głowy (gdy przyczyną jest gruczolak przysadki)
- Zaburzenia pola widzenia (w dużych gruczolakach)

Przyczyny wysokiej prolaktyny

- Gruczolak przysadki (prolaktynoma) — najczęstsza przyczyna organiczna
- Leki — metoklopramid, haloperydol, risperidon, niektóre leki na nadciśnienie, inhibitory pompy protonowej
- Niedoczynność tarczycy — wysokie TSH stymuluje wydzielanie TRH, który pobudza prolaktynę
- Stres — kortyzol może przejściowo podnosić prolaktynę
- Po stosunku seksualnym — prolaktyna skacze po orgazmie (dlatego badanie rano, bez aktywności)

Ważne: Zanim lekarz stwierdzi hiperprolaktynemię, powinien sprawdzić listę leków i TSH. Bardzo często przyczyną jest niedoczynność tarczycy lub lek.

Co badać — prolaktyna

Badanie	Norma mężczyźni	Uwagi
Prolaktyna	4,0–15,2 ng/ml	Rano, na czczo, bez stresu i aktywności
Makroprolaktyna	—	Gdy prolaktyna wysoka, ale brak objawów

Jeśli prolaktyna powyżej 25 ng/ml — MRI przysadki. Powyżej 200 ng/ml — prawie pewny gruczolak.

Rozdział 6

Androgeny nadnerczowe: Androstendion i DHEA-S

DHEA-S i Androstendion — hormony "drugiego rzutu"

Oprócz testosteronu, ciało mężczyzny produkuje inne androgeny — głównie w nadnerczach. Dwa najważniejsze to:

DHEA-S (siarczan dehydroepiandrosteronu):

- Prekursor testosteronu i estrogenów
- Spada gwałtownie po 30-tce (szczyt w wieku 25 lat)
- Niski DHEA-S = wyczerpanie nadnerczy, słaba regeneracja, niska odporność
- Norma: 80–560 µg/dl (bardzo zależna od wieku)

Androstendion:

- Pośrednik w produkcji testosteronu i estrogenów
- Wysoki androstendion przy niskim testosteronie = problem z konwersją (aromatyzacja do estrogenów)
- Norma u mężczyzn: 0,6–3,1 ng/ml

Te dwa hormony są często pomijane w standardowej diagnostyce — a mówią dużo o funkcji nadnerczy i metabolizmie androgenów.

Rozdział 7

Wielka Tabela: co zbadać, kiedy i jak

Pakiet "Przegląd Hormonalny po 30-tce"

To jest lista, którą możesz wydrukować i zabrać do lekarza. Wszystkie badania są dostępne w Polsce, większość refundowana lub tania w prywatnych laboratoriach.

#	Badanie	Kiedy	Na czczo?	Norma	Optymalny zakres
1	TSH	rano	tak	0,27–4,2 mIU/l	1,0–2,5
2	fT3	rano	tak	3,5–6,5 pmol/l	4,5–6,0
3	fT4	rano	tak	10,5–22 pmol/l	15–20
4	Anty-TG	dowolnie	nie	poniżej 115 IU/ml	poniżej 60
5	Testosteron całkowity	7–10 rano	tak	2,49–8,36 ng/ml	5,0–8,0
6	Testosteron wolny	7–10 rano	tak	0,1–0,6 ng/ml	0,3–0,6
7	SHBG	7–10 rano	tak	18,3–54,1 nmol/l	25–45
8	LH	7–10 rano	tak	1,7–8,6 IU/l	—
9	FSH	7–10 rano	tak	1,5–12,4 IU/l	—
10	Prolaktyna	7–10 rano	tak	4,0–15,2 ng/ml	poniżej 10
11	Kortyzol poranny	7–9 rano	tak	4,82–19,5 µg/dl	15–20
12	DHEA-S	rano	tak	zależne od wieku	—
13	Androstendion	rano	tak	0,6–3,1 ng/ml	—
14	Glukoza na czczo	rano	tak	70–99 mg/dl	poniżej 90
15	Insulina na czczo	rano	tak	2,6–24,9 µIU/ml	poniżej 10
16	HbA1c	dowolnie	nie	4,0–6,0%	poniżej 5,5%
—	HOMA-IR (wyliczony)	—	—	poniżej 2,0	poniżej 1,5
—	Progesteron	rano	tak	0,27–0,9 ng/ml	brak ustalonego

Progesteron u mężczyzny? Tak — progesteron to prekursor kortyzolu, DHEA i testosteronu. Niski progesteron może oznaczać problemy z produkcją androgenów na poziomie nadnerczy. Rzadko badany, ale ważny w pełnym obrazie.

Koszt pakietu w prywatnym laboratorium

Warto wiedzieć, że większość badań z tej listy nie podlega refundacji przez NFZ — zlecenie ich w ramach publicznej opieki zdrowotnej jest możliwe, ale wymaga odpowiedniego wskazania klinicznego. Wykonując badania prywatnie, w dwóch wiodących laboratoriach w Polsce koszt całego pakietu wynosi:

Laboratorium	Szacunkowy koszt
Diagnostyka (diag.pl)	ok. 730 zł
ALAB Laboratoria	ok. 800 zł

* Podane kwoty dotyczą pełnego pakietu 16 parametrów z tabeli powyżej (testosteron całkowity i wolny, SHBG, estradiol, LH, FSH, prolaktyna, kortyzol, DHEA-S, androstendion, TSH, fT3, fT4, glukoza, insulina, HbA1c). Ceny mogą się różnić w zależności od lokalizacji i aktualnej oferty.

To jednorazowy koszt, który może wyjaśnić lata problemów — i jest wielokrotnie niższy niż cena miesięcznej suplementacji "na ślepo".

Kalkulator hormonalny dla mężczyzn: pasterzhormonow.pl/kalkulator-mezczyzna/ — wprowadź swoje wyniki badań, kalkulator pomoże Ci je zinterpretować i ocenić, które wartości wymagają uwagi. Bezpłatnie.

Rozdział 8

Jak rozmawiać z lekarzem, żeby nie wyjść z niczym

Problem: lekarz ma 10 minut

Przeciętna wizyta w Polsce to 10–15 minut. W tym czasie lekarz musi: zapoznać się z historią, zbadać, wystawić skierowania, wpisać do systemu. Jeśli wejdiesz i powiesz "jestem zmęczony i mam niskie libido" — dostaniesz skierowanie na morfologię i TSH. To za mało.

Jak się przygotować — 5 kroków

1. Zapisz objawy z czasem trwania — "od około 2 lat mam niższe libido, od roku problemy z koncentracją, od 6 miesięcy przybieram na wadze mimo tej samej diety"
2. Przynieś poprzednie wyniki — nawet sprzed lat. Dynamika zmian mówi więcej niż jeden wynik
3. Powiedz wprost: "Chciałbym zrobić przegląd hormonalny — testosteron, tarczyca, insulina, kortyzol"
4. Zapytaj o wolny testosteron i SHBG — większość lekarzy zleca tylko testosteron całkowity, który może być fałszywie "normalny"
5. Jeśli usłyszysz "jest w normie" — zapytaj: "Jaka jest wartość?" i porównaj z optymalnym zakresem, nie tylko z zakresem referencyjnym laboratorium

Gotowe zdanie do lekarza

"Doktorze, od [X czasu] mam objawy które mogą wskazywać na zaburzenia hormonalne: [wymień]. Chciałbym zrobić kompleksowy panel hormonalny — testosteron całkowity i wolny, SHBG, LH, FSH, prolaktynę, TSH z fT3 i fT4, kortyzol poranny oraz insulinę z glukozą do HOMA-IR. Czy możemy to zorganizować?"

Tak przygotowany mężczyzna wychodzi z gabinetu ze skierowaniami — nie z "proszę pić wodę i odpoczywać".

Rozdział 9

Suplementacja i lifestyle: co naprawdę działa

Podstawy, bez których nic nie zadziała

Zanim zaczniesz suplementować cokolwiek, trzy rzeczy mają większy wpływ niż jakikolwiek suplement:

1. Sen — minimum 7, optymalnie 8 godzin

70% dziennej produkcji testosteronu odbywa się podczas snu (faza REM i głębokiego NREM). 5 godzin snu przez tydzień = -10–15% testosteronu. Żaden suplement tego nie wyrówna.

2. Redukcja tłuszczu trzewnego

Tkanka tłuszczowa (szczególnie brzuszna) zamienia testosteron w estrogen przez enzym aromatazę. Każde 5 kg mniej tłuszczu brzuszego = o ~15% wyższy testosteron.

3. Trening siłowy 2–3x w tygodniu

Ćwiczenia z obciążeniem (przysiady, martwy ciąg, wyciskanie) → wzrost testosteronu. Cardio w nadmiarze (ponad 60 minut/dzień) → kortyzol → spadek T.

Suplementy o udowodnionym działaniu

Suplement	Działanie	Dawka	Uwagi
Witamina D3	Prekursor testosteronu, odporność	2000–4000 IU/dzień	Z K2 MK-7, z tłuszczami; cel: 25(OH)D3 50–80 ng/ml
Magnez	Obniża SHBG → więcej wolnego T	300–400 mg/dzień	Cytrynian lub glicynian
Cynk	Kofaktor syntezy testosteronu	15–25 mg/dzień	Nie na pusty żołądek

Suplement	Działanie	Dawka	Uwagi
Selen	Tarczycy (konwersja T4→T3), antyoksydant	100–200 µg/dzień	Nie przekraczać 400 µg!
Ashwagandha	Obniża kortyzol, podnosi T	300–600 mg/dzień	KSM-66 lub Sensoril
Kwas D-asparaginowy	Stymuluje LH → produkcja T	2–3 g/dzień	Krótkie cykle 3–4 tygodnie
Jod	Produkcja T3, T4	150 µg/dzień	W niedoborze jodu (Polska!)

Czego unikać

- Soja w dużych ilościach — fitoestrogeny obniżają testosteron
- Alkohol powyżej 2 drinków dziennie — bezpośrednio toksyczny dla jąder
- BPA (plastiki) — ksenoestrogen. Woda w plastikowych butelkach zostawiona w słońcu = dawka estrogenu
- Przetworzona żywność i cukier — nakręcają insulinooporność → obniżają T
- Niedobór snu — żaden suplement tego nie wyrówna

Zakończenie

Warsztat, nie gabinet

Przez te kilkanaście stron przejechałeś przez pięć układów hormonalnych, które decydują o tym jak się czujesz każdego dnia. Testosteron, tarczyca, kortyzol, insulina, prolaktyna — to nie abstrakcja z podręcznika. To konkrety, które można zmierzyć, sprawdzić i poprawić.

Warsztat to nie jest miejsce, gdzie się choruje. To miejsce, gdzie się dba. Regularny przegląd samochodu nie oznacza, że samochód jest zepsuty. Oznacza, że właściciel szanuje to co ma.

Masz jedno ciało. Jeden silnik. Warto wiedzieć jak pracuje.

Więcej wiedzy hormonalnej — bez ściemy, prosto od endokrynologa — znajdziesz na pasterzhormonow.pl/blog. A jeśli chcesz regularny przegląd — zapisz się do newslettera Pasterza.

Wielka Lista Badań

Zabierz do lekarza

Panel podstawowy (minimum)

- TSH, fT3, fT4
- Testosteron całkowity + wolny + SHBG
- LH, FSH
- Prolaktyna
- Glukoza + insulina na czczo (HOMA-IR)
- Kortyzol poranny

Panel rozszerzony (pełny obraz)

- Anty-TG, Anty-TPO
- DHEA-S, Androstendion, Progesteron
- HbA1c
- Morfologia, lipidogram, CRP hs

Kalkulator HOMA-IR online: pasterzhormonow.pl/kalkulator-mezczyzna/ — Glukoza + insulina → wynik z interpretacją w 10 sekund. Bezpłatnie.

Kompletna lista 16 parametrów

Parametr	Badanie na czczo?	Godzina badania
TSH, fT3, fT4	tak	rano
Testosteron całkowity + wolny	tak	7–10 rano
SHBG	tak	7–10 rano

Parametr	Badanie na czczo?	Godzina badania
LH, FSH	tak	7–10 rano
Prolaktyna	tak	7–10 rano
Kortyzol poranny	tak	7–9 rano
DHEA-S, Androstendion	tak	rano
Progesteron	tak	rano
Glukoza + Insulina (HOMA-IR)	tak	rano
HbA1c	nie	dowolnie
Anty-TG, Anty-TPO	nie	dowolnie

Dołącz do Pasterza

Chcesz być pierwszy, gdy pojawi się e-book #3?

Zapisz się do newslettera Pasterza Hormonów — co miesiąc przegląd hormonalny bez ściemy, nowe kalkulatory i artykuły pisane przez endokrynologa z 20-letnim stażem.

pasterzhormonow.pl

Pasterz Hormonów

© Pasterz Hormonów 2026 — pasterzhormonow.pl

Materiał ma charakter edukacyjny i nie zastępuje konsultacji lekarskiej.

Autor: dr n. med. Ryszard Katroń, lekarz specjalista endokrynolog

Redakcja: Dariusz Katroń

Wszelkie prawa zastrzeżone.

Reprodukowanie, kopiowanie lub dystrybucja bez zgody autora jest zabroniona.

Pasterz Hormonów

Wydanie pierwsze — 2026